

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ■ CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TERMINFO

Yhdestoista vuosikerta • numero 1 • 1990

Selvitys sanastotyön
merkityksestä

INSTA-kommitté för
terminologifrågor

Telesanastoprojektista
poimittua

TERMINFO

Yhdestoista vuosikerta • numero 1 • 1990

Julkaisija: Tekniikan Sanastokeskus ry

Kustantaja: Valtion painatuskeskus

Toimituskunta:

Pia Kuusela-Opas, päätoimittaja

Olli Nykänen

Domna Repo

Tilaukset:

Valtion painatuskeskus, Lehtitilaukset

PL 516, 00101 Helsinki puh.

90-566 0404

Tilaushinnat vuonna 1990

Kesotilaus 75 mk,

vuoden määräaikainen tilaus 85 mk.

Irtonumero 22 mk.

Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Vuonna 1990 Valtion painatuskeskuksen

aikakauslehtien irtonumeroita myyvät:

Valtikka-kirjakaupat Helsingissä:

Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4

Valtikka-myyntipisteet:

Akateeminen Kirjakauppa

(Tampere, Oulu, Lappeenranta,

Joensuu ja Kuopio)

Turun Kansallinen Kirjakauppa

Kirja-Otava, Jyväskylä

Tilaaajarekisterin tietoja voidaan käyttää suoramarkkinoinnissa.

Sisällys

Selvitys sanastotyön merkityksestä .. 3

KRISTA VARANTOLA

TERMINOLOGIN PÄIVYRI 4

Mitä milläkin analyysillä

selvitetään 5

PIA KUUSELA-OPAS

Heidi Suonuutista ISO/TC 37:n

puheenjohtaja 6

INSTA-kommitté för terminologifrågor. 7

ANNA-LENA BUCHER, KJELL WESTERBERG

TSK:n kevätkokous 8

Telesanastoprojektista poimitua 9

OLLI NYKÄNEN

Rakennustietosäätö uudistaa

tesaurustaan 10

Keskustelua hieroglyfeistä..... 11

PIA KUUSELA-OPAS

Vielä v svetusta 14

EY-lainsäädäntöä suomennetaan

vauhdilla 15

PIA KUUSELA-OPAS

Rikosilmoitussanastoa uusitaan 16

Logo, liikemerkki, tavaramerkki 16

ELISA STENVALL

SAMMANDRAG..... 18

Selvitys sanastotyön merkityksestä

KRISTA VARANTOLA

Apulaisprofessori Krista Varantola on tehnyt selvityksen tekniikan sanastotyön luonteesta ja merkityksestä. Selvityksen rahoitti SITRA, jolle luovutettiin maaliskuun alussa raportti selvityksen tuloksista. Julkaisemme seuraavassa osan raportin tiivistelmästä.

Tekniikan sanastokeskus ry (TSK) perustettiin vuonna 1974 ja se on alusta asti toiminut Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (KKTK) kielitoimiston yhteydessä. Valtio kanavoi rahoituksensa opetusministeriön ja KKTK:n kautta, yksityinen sektori taas projektirahoituksen ja jäsenmaksujen kautta.

TSK:n toiminta on viime vuosina monipuolistunut, ja sanastotyön luonne on muuttunut kansallisesta kansainväliseksi. Tästä syystä TSK ry anoi viime keväänä SITRALta määrärahaa tekniikan sanastotyön luonnetta ja tarvetta käsittelevän selvityksen tekemiseksi. Selvityksen oli määrä kosketella seuraavia alueita:

- 1 Tekniikan alojen viestinnän keskeinen rooli nyky-yhteiskunnassa ja sanastotyön asema osana tätä viestintää
- 2 Palvelujen käyttäjien tarpeet ja odotukset
- 3 Kansainvälisen kehityksen suunnat ja muutokset
- 4 Arviot kustannuksista ja tuotoista
- 5 Vaihtoehtoiset organisointimallit
- 6 Toimintamallit muista maista
- 7 Yhteydet muihin sidosryhmiin
- 8 Vaihtoehtoiset kehityskuvaukset

Selvityksessä tuli selvästi esiin, että järjestelmällinen sanastotyö on yhä keskeisessä asemassa kansainvälisessä tietoyh-

teiskunnassa ja yritysten tietohuollossa, jossa selkeästi määritellyt käsitteet ovat kommunikation onnistumisen ehto. Euroopan yhdentymisprosessi lisää sanastotyölle asetettavia haasteita vielä moninkertaisesti. Termien käyttö muuttuu juridisesti sitovammaksi, ja yhdenmukaistetun ja valvotun termistön tarve tulee ulottumaan useimmille hallinnon ja elinkeinoelämän aloille. TSK:ta olisi syytä kehittää monipuolisena sanastotyön keskusyksikkönä, jonka tehtäviin kuuluu tekniikan alojen sanastotyö ja sen ohjaaminen. Sen tulisi lisäksi harjoittaa erilaista palvelu-, tiedonkeruu-, tiedontallennus- ja tiedonvälitys-toimintaa. Palvelujen tarvisijoita ovat niin julkinen kuin yksityinenkin sektori.

TSK:n nykyisiä toiminta- ja palvelumuotoja (sanastoprojektit, sanastotyön kurssit, termipalvelu, termipankki, kirjastopalvelu, kansainvälinen yhteistyö) tulisi kehittää, jotta sen osaamisen koko potentiaali saataisiin käyttöön.

Suurimman panostuksen vaatii termipankki, koska sen tulisi muodostaa eräänlainen toiminnan ydin. Muita haasteita ovat mm. maksuttoman termipalvelun kehittäminen ja yrityspalveluiden monipuolistaminen. TSK:n tulisi esimerkiksi pystyä tarjoamaan sellaisia konsulttipalveluita, jotka täydentäisivät voimakkaasti lisääntyviä yritysten omiin tarkoituksiinsa kehittämiä sanastotyön muotoja.

Selvityksessä TSK:lle on kaavailtu tärkeä rooli myös eurostandardeihin ja EY-direktiiveihin liittyvässä sanastotyössä. TSK:n osaamista voidaan hyödyntää nimenomaan tiedonkeruun koordinoinnissa ja tiedonvälityksessä. TSK voisi suodattaa systemaattiseen termipankkiinsa eri puolilla valmistellut EY-termitietokannat, jolloin ne olisivat nopeasti ja yleisesti saatavilla.

Projektin johtoryhmän jäseninä toimivat:

DI Matti Kaario (Suomen Teknillinen Seura), puheenjohtaja
Apul.prof. Krista Varantola (Tampereen yliopisto), selvityksen tekijä
Teoll.neuvos Björn Blomqvist (Kauppa- ja teollisuusministeriö)
FM Lasse Lehman (Keskuskauppakamari)
Apul.prof. Päivi Rintala (Turun Yliopisto/ KTKK suomen kielen lautakunta)
DI Sirpa Salmela (Neste Oy)
Os.pääll. Seija Tuovinen (Telenokia Oy)
Prof. Eino Tunkelo (Teknillisten tieteiden akatemia)
Dipl.ins. Pekka Yrjölä (SITRA)

TERMINOLOGIN PÄIVYRI

Terminology and Knowledge Engineering

Association for Terminology and Knowledge Transfer ja Infoterm järjestävät 2-4 lokakuuta 1990 Trierissä toisen kansainvälisen kongressin terminologiasta ja tietotekniikasta. Vuonna 1987 järjestetyn ensimmäisen kongressin teemana oli terminologian ja tietotekniikan tutkimuksen tila ja alojen välisen yhteistyön kehittäminen. Tulevan kongressin on tarkoitus painottaa sovellusten esittelyyn.

Kongressissa on yhdeksän rinnakkaisista sessiota, jotka käsittelevät seuraavia aiheita:

- 1 Terminology, Knowledge Theory and Knowledge Engineering — New Applications for Terminology
- 2 Knowledge-based Systems
- 3 Natural Language Processing and Knowledge Engineering
- 4 Documentation Languages and Ordering of Knowledge
- 5 Electronic Dictionaries

- 6 Descriptive Terminology Knowledge Engineering in the Social Sciences and Humanities
- 7 Information Management in Organizations
- 8 Computer Support in Technical Communication
- 9 Terminology and Knowledge Transfer Tools

Lisäksi ohjelmassa on kutsuttujen luennoitsijoiden alustuksia ja ryhmätyöistuntoja. Kongressin kieli on englanti.

Kiinnostuneet voivat pyytää lisätietoja joko Tekniikan Sanastokeskuksesta, p. (90) 731 5205, tai suoraan osoitteesta Gesellschaft für Terminologie und Wissenstransfer e.V.
TKE '90
Universität Trier
Postfach 3825
D-5500 Trier.

Mitä milläkin analyysillä selvitetään

PIA KUUSELA-OPAS

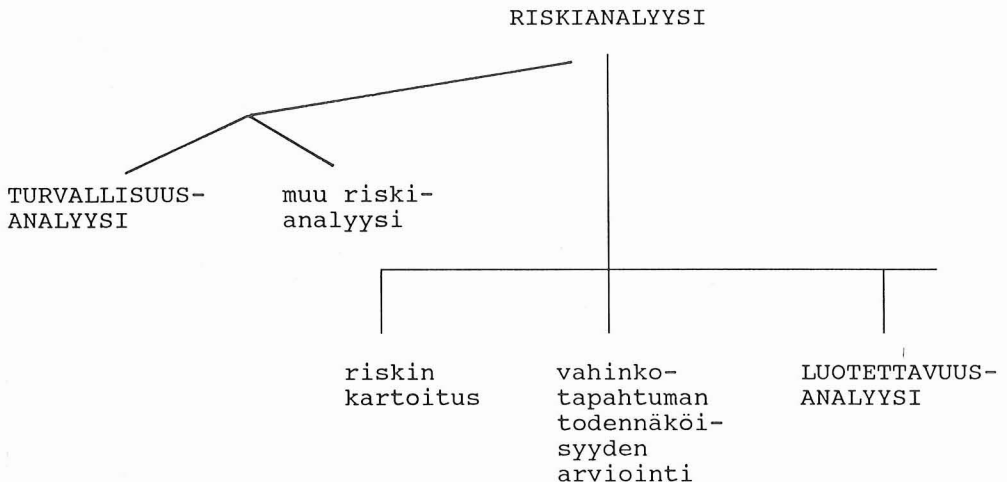
Termejä riskianalyysi, turvallisuusanalyysi ja luotettavuusanalyysi käytetään niin huolettomasti, että joskus edes alan asiantuntijat eivät tiedä, puhuvatko he samoista vai eri asioista. Seuraavassa on esitetty TSK:n suositus siitä, miten näitä termejä tulisi käyttää, jotta sekaannuksilta ja väärinkäsityksiltä vältyttäisiin.

Riskianalyysi on oleellinen osa riskinhallintaa. Riskianalyysiin sisältyy esimerkiksi yrityksessä kaikkien sen riskien — henkilö-, omaisuus-, tieto- ynnä muiden riskien — kartoitus sekä vahinkotapahtumien todennäköisyyden ja odotettavissa olevien vahinkojen arviointi. Kun riskianalyysi on tehty huolellisesti, mitään yllättävää ei periaatteessa pääse tapahtumaan, vaan kaikkien riskien toteutumismahdollisuudet ja suuruus on tiedostettu. Riskianalyysin perusteella on myös pystytty valitsemaan tarkoituksenmukaisimmat riskinhallintakeinot.

Riskianalyysiä ei tulisi käyttää turvallisuusanalyysin synonyyminä. 'Turvallisuusanalyysi' on työsuojelualan ominaiskäsitteitä ja se on määritelty *Pohjoismaisessa työsuojelusanastossa* (TSK 7) seuraavasti: "järjestelmän luotettavuusominaisuuksien selvittäminen (luotettavuusanalyysi) ja tapaturmien todennäköisyyden määrittäminen (vaara-analyysi)".

Jos riskianalyysin ja turvallisuusanalyysin välinen suhde halutaan saada selvemmin esiin, voidaan 'turvallisuusanalyysi' määritellä 'riskianalyysin' alakäsitteeksi tarvitsematta kajota itse käsitteen sisältöön tai työsuojelualalla vakiintuneeseen termiin käyttöön. Turvallisuusanalyysi voidaan siis nähdä tietyyntyyppisenä riskianalyysinä — nimenomaan sellaisena, jonka avulla selvitetään tapaturmariskejä.

Luotettavuusanalyysillä puolestaan selvitetään tavallisimmin johonkin prosessiin kuuluvien laitteiden tai niiden osien toimintavarmuus. Kuten TSK 7:n 'turvallisuusanalyysin' määritelmästä käy ilmi, luotettavuusanalyysi voi olla turvallisuusanalyysi-

sin osa. Se ei kuitenkaan ole VAIN turvallisuusanalyysin osa vaan se voi olla minkä tahansa muunkin riskianalyysin osa; vaikuttaahan järjestelmän luotettavuus ja laitteiden toimintavarmuus myös esimerkiksi yrityksen omaisuus- tai keskeytysriskien suuruuteen. Itse asiassa luotettavuusanalyysi ei välttämättä ole riskianalyysin osa ollenkaan, se voidaan hyvin tehdä muitakin kuin riskinhallintatarkoituksia varten.

1

riskianalyysi

sv riskanalys
no risikoanalyse
da risikoanalyse
en risk analysis
de Risikoanalyse *f*

riskinhallinnan osa, jolla tunnistetaan riskit ja arvioidaan vahinkotapahtumien todennäköisyys sekä odotettavissa olevat vahingot

2

turvallisuusanalyysi

sv säkerhetsanalys
no sikkerhetsanalyse
da sikkerhedsanalyse
en safety analysis; työsuojelualalla myös; job safety analysis
de Sicherheitsanalyse *f*

tapaturmariskien *riskianalyysi*

3

luotettavuusanalyysi

sv tillförlitlighetsanalys
no pålitelighetsanalyse
da pålidelighedsanalyse
en
de

järjestelmän, laitteiston tai laitteiston osan toimintavarmuuden analyysi

Luotettavuusanalyysi voi olla *riskianalyysin* osa.

Heidi Suonuutista ISO/TC 37:n puheenjohtaja

IEC:n ja ISON yhteiset direktiivit astuivat voimaan 31. tammikuuta 1990. ISON entisiin direktiiveihin verrattuna ne kehottavat teknisten komiteoiden ja alakomiteoiden puheenjohtajia käyttämään aiempaa enemmän päätösvaltaa standardien laatimisen eri vaiheissa. Tästä syystä ISON tekninen valiokunta neuvoi viime kesänä sellaisia teknisiä komiteoita ja alakomiteoita, joilla ei ollut vakinaista puheenjohtajaa, valitsemaan sopivaksi katsomansa henkilön tähän tehtävään.

ISON sanastotyön standardeja laativala teknisellä komitealla TC 37:llä, jonka työhön TSK:kin on aktiivisesti osallistunut, oli viime vuoteen mennessä vakinainen puheenjohtaja vain yhdessä alakomiteas-

sa. TC 37:n jäsenet saivatkin komitean sihteeriltä pyynnön nimetä puheenjohtajaehdokkaansa syyskuun 15. päivään mennessä.

Suomeen saapui pikapikaa Kanadasta tieto, että TSK:n Heidi Suonuutista oli puhuttu kaikkein pätevimpänä henkilönä TC 37:n puheenjohtajaksi. Tähän mielipiteeseen meidän pohjoismaalaisten oli erityisen helppo yhtyä. Myöhemmin saimme kuulla, että kaikki kyselyyn vastanneet jäsenet olivat ehdottaneet Heidi Suonuutia. TC 37:n onneksi Heidi Suonuuti suostui ottamaan tämän kolmivuotisen tehtävän vastaan. Odotamme luottavaisina, että hänen puheenjohtajuutensa vaikuttaa komitean työskentelyyn ryhtiliikkeen tavoin.

INSTA-kommitté för terminologifrågor

ANNA-LENA BUCHER, KJELL WESTERBERG

Nordtermin Ag 4, jonka tehtäviin kuuluu kansainvälinen sanastotyö, on pääasiassa toiminut yhteisiä pohjoismaisia linjoja määrittelevänä elimenä ISO:n terminologiakomiteassa tapahtuvaa kansainvälistä standardisointia varten. Kokouksessaan 1. kesäkuuta 1989 työryhmä päätti järjestäytyä myös INSTA-komiteaksi¹. INSTA-komitean perustava kokous pidettiin 12. maaliskuuta Tukholmassa. *Anna-Lena Bucher*, komitean puheenjohtaja, ja *Kjell Westerberg*, sihteeri, kertovat seuraavassa komitean perustamisen taustasta sekä komitean tavoitteista ja tehtävistä.

Bakgrund

Alla som sysslar med standardisering vet att en entydig och konsekvent terminologi är en förutsättning för ett framgångsrikt standardiseringsarbete. Nästan alla vet också att arbetet med att ordna terminologin inom en snäv del av ett fackområde, t.ex. tryckluftsdrivna membranpumpar, rörledningsarmatur eller lyftarmar på hjulastare och grävlastare, inte är en alldeles enkel uppgift. Därför är riktlinjer för terminologistandardiseringens olika moment ett synnerligen välbehövligt hjälpmedel för standardiserares, verksamma både i nationellt och internationellt arbete.

ISO/TC 37 (Terminology. Principles and coordination) påbörjade revisionen av ett antal standarder år 1974, ett arbete i vilket de nordiska länderna aktivt deltog. Sedan dess har 4 standarder presenterats

och 4 standarder är under utarbetande, de flesta av dem baserade på nordiskt underlag. Arbetet har skett genom de nordiska terminologiorganens samarbetsforum Nordterm, arbetsgrupp 4. Detta resultat har under de senaste två åren möjliggjorts tack vare ett ekonomiskt stöd från Nordisk Industrifond som täckt kostnaderna för deltagarnas resor och uppehälle.

Man kan säga att arbetsgruppen i stort har fungerat som om den hade varit en INSTA-kommitté. Det är därför naturligt att vi strävar efter att bilda en regelrätt INSTA-kommitté. Genom att SIS Allmänna standardiseringsgruppen, SIS-STG, har erbjudit sig att ansvara för en sådan kommitté har de formella förutsättningarna skapats. I praktiken kommer dock sekretariatet att ligga vid TNC.

Mål

I likhet med det hittillsvarande arbetet inom Nordterm Ag 4 skulle INSTA-kommittén TK 10 främst ha till syfte att:

1. åstadkomma samordnade riktlinjer för nordiskt terminologiarbete (metoder och principer) och ett samordnat uppträdande inom ISO
2. befrämja att nationella standarder inom området utarbetas, främst sådana som baserar sig på befintliga ISO-dokument, samt se till att de kommer till användning
3. påverka det framtida arbetet inom ISO/TC 37 så att resultatet blir mer lämpat för den genomsnittliga standardiseraren, i vars arbetsuppgifter det ingår att upprätthålla terminologisk konsekvens och att utforma definitionsavsnitt, men inte nödvändigtvis att fördjupa sig i terminologiteori.

¹ INSTA on lyhenne sanoista *InterNordiskt Standardiseringssamarbete*.

Arbetsuppgifter

Av naturliga skäl har det hittillsvarande arbetet främst inriktats på det som anges under punkt 1, vilket inte i alla delar är anpassat för standardiserarens vardagssituation. Nu finns dock det erforderliga ISO-underlaget för att denna anpassning skall vara möjlig på nordisk och nationell nivå. En förutsättning för ett lyckat arbetsresultat är dock att praktiskt verksamma standardiserares medverkar i INSTA-kommittén.

Kommitténs arbetsuppgifter skulle kunna få två huvudinriktningar

- medverkan i ISO/TC 37-kommittéer för utarbetande av terminologistandarder, varvid INSTA-kommittén i sin helhet påverkar arbetets inriktning, medan det huvudsakliga arbetet utförs av de medverkande terminologiorganen, dvs såsom tidigare
- utarbetande av INSTA-standarder, varvid arbetsuppgifterna samordnas av kommittén i sin helhet men själva utarbetandet av standarderna av praktiska skäl företrädesvis sker nationsvis.

Organisation

Varje land ges möjlighet att ställa upp med högst tre ledamöter i kommittén. Sverige har utöver ordförande och sekreterare också tre ledamöter.

Det finns flera tänkbara former för organiserandet av en INSTA-kommitté. Den form som har befunnits vara mest lämplig i det här fallet är nr 2 enligt INSTA-avtalet. I avtalet, daterat 1988-02-11, beskrivs den så här under avsnittet Samarbetsformer för det tekniska arbetet enligt INSTA-avtalet:

"Standardiseringssamarbete kan organiseras mellan två eller flera av de berörda organisationerna efter en av följande former beroende på det internationella standardiseringsarbetet och de nationella förutsättningarna i varje enskilt fall.

...

- 2 Standardiseringssamarbete i en gemensam nordisk kommitté, som arbetar på alla deltagande länders vägnar. Kommittén har en ordförande och en sekreterare samt i regel högst tre medlemmar utsedda av respektive standardiseringsorgan."

TSK:n kevätkokous TSK:s vårmöte

Tekniikan Sanastokeskus ry:n vuosikokous pidetään perjantaina 27. huhtikuuta klo 13.00 Liikenneministeriön juhlasalissa, Etelä-Esplanadi 16. Kokoukseen ovat kaikki kiinnostuneet tervetulleita, äänioikeus on jäsenyhteisöjen valtuuttamilla edustajilla.

Kokouksessa käsitellään vuoden 1989 toimintakertomus ja tilinpäätös, vuoden 1991 alustava toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä vuoden 1991 jäsenmaksut.

Ennen varsinaisia kokousasioita TSK:n terminologit puhuvat aiheesta Mitä tekemistä terminologilla on sanastoprojektissa.

Centralen för teknisk terminologi rf:s årsmöte hålls fredagen den 27 april kl. 13.00 i Trafikministeriets festsal, Södra esplanaden 16. Alla intresserade är välkomna, av medlemmarna utsedda ledamöter har rösträtt.

På mötet behandlas verksamhetsberättelsen och bokslutet för år 1989, preliminär verksamhetsplan och budget för år 1991 samt medlemsavgifter för år 1991.

Före mötesärendena håller TSK:s terminologer ett föredrag om Vad en terminolog har att göra i ett ordlisteprojekt.

Telesanastoprojektista poimittua

OLLI NYKÄNEN

Utta telesanastoa (ks. *Terminfo 1988:3*) on tehty kesästä 1988 lähtien tiiviiseen tahtiin. Sanasto on piakkoin lausuntovaiheessa, vaikka työryhmän käsiteltävänä on ollut alkuperäistä suunnitelmaa laajempi aiheisto. Seuraavassa projektin aikana esiin tulleita termiongelmia.

Puhekielessä myös: faksi

Telekopiointista puhuttaessa on kaikkein käytetyin termi suomessakin *telexfax*, tuttavallisemmin *fax*. Sillä tarkoitetaan joko 'telekopiolaiteetta' tai 'telekopiota', joskus myös 'telekopionumeroa' tai itse tapahtumaa, 'telekopiointia' (ainakin verbijohdoksenä *faksata*). Suomen kielen mukaista on kirjoittaa *-x:n* sijasta *-ksi*, siis *telexfaksi* ja *faksi*. Erityisesti mainoskielessä ja kansainvälisiä mielikuvia tavoiteltaessa käytetään kuitenkin *x*-loppuista muotoa, joskus jopa huonoa kompromissia *faxi*.

Telekopiointikäsitteille on hyvät suomenkieliset termit *telekopiointi* (tapahtuma), *telekopia* (alkuperäisdokumentin kopio), *telekopiolaite* ja *telekopionumero*. Näitä termejä tulisi käyttää hyvää asiatyylää kirjoitettaessa ja puhuttaessa. Koska ne kuitenkin ovat melko pitkiä puhekielen tarpeisiin, voidaan arkisissa tilanteissa tietenkin edelleen puhua *faksista*, jolla voidaan tarkoittaa 'telekopiota' tai 'telekopiolaiteetta'.

Telekopionumerolle on sekä TSK:n terminpalvelusta että Kielitoimiston neuvonnasta hyvin usein kysytty lyhennettä. Sitä halutaan käyttää mm. erilaisissa lomakkeissa tai lehti-ilmoituksissa samaan tapaan kuin lyhennettä *puh.* (puhelinumero). Tähän mennessä on annettu suositukseksi kirjoittaa näissä tilanteissa *tele-*

kopio, joka siis tällöin merkitsee 'telekopionumeroa', aivan kuten *puhelin* vastavissa yhteyksissä tarkoittaa 'puhelinumeroa' ja *teleksi* 'teleksinumeroa'. Tämä suositus on yhä voimassa.

Ruotsin kielessä voidaan käyttää lyhennettä *tfx* tai *fax* (*Språkbruk 1989:4*), mutta hyvää suomenkielistä lyhennettä ei vielä ole yleisesti käytössä. Telesanastotyöryhmän mielestä sellainen voisi olla vaikkapa *tkp*. Suomen kielen lautakunta puolestaan tuli kokouksessaan 12. helmikuuta 1990 siihen tulokseen, että *faksi* on riittävän lyhyt ilmaus 'telekopionumerolle' tai 'telekopiolaiteelle' silloin kun pidempää, suositettavaa termiä ei voida tai haluta käyttää.

Liittymä, liitântä ja liityntä

Termejä *liitântä*, *liittymä* ja *liityntä* käytetään suomessa sekavasti ja epäjohdonmukaisesti. Tyypillisin esimerkki lienee alun perin englannin käsite 'user interface', josta on käytetty suomenkielisiä termejä *käyttöliittymä*, *käyttöliityntä*, *käyttöliitântä*, *käyttäjiliittymä*, *käyttäjiliityntä*, *käyttäjiliitântä* ja joskus myös *käyttäjäraja-pinta*. Näillä kaikilla tarkoitetaan yleensä samaa asiaa, 'ihminen-kone-järjestelmää' (en *man-machine system*, *man-machine interface*, *mmi*) suppeampaa käsitettä; tavallisimmin on kyse ihmisen ja tietokoneen vuorovaikutuksesta.

ATK-sanakirja suosittaa termiä *käyttöliittymä*, joka onkin ehkä käytetyin *user interface*n vastine. Sen pahin kilpailija näyttää olevan *käyttäjiliitântä*, joka on olevinaan mahdollisimman tarkka käännös englannista. Termi *interface* näet on suomeksi useimmissa tapauksissa *liitântä*, tietyissä tilanteissa puhutaan myös *rajapinnasta*.

Uuden telesanaston luonnoksessa on kaksi käsitettä, joissa on jouduttu ottamaan kantaa edellä esitettyyn ongelma- kenttään. Ne ovat seuraavat:

liitäntä; ei: liityntä
sv gränssnitt
en interface

kahden yhteistoimintaa suorittavan laitteen, järjestelmän tai ohjelman välinen yhtymäkohta ja sopimus yhteistoiminnan vaatimuksista

liittymä; ei: liityntä
sv anslutning
en subscriber line, connection

televerkon välityspaikkaan liitetty telepää-
telaite tilaajajohtoiseen
Esimerkiksi puhelinliittymän muo-
dostaa puhelinkeskukseen tilaaja-
johdolla liitetty puhelin.

Termit *liitäntä* ja *liittymä* on siis valittu edustamaan määritelmien mukaisia suomen kielen käsitteitä. Termiä *liityntä* ei toivota käytettävän kummankaan käsitteen nimenä. Tällä ei kuitenkaan suljeta pois termiä *liityntä* muissa mahdollisissa merkityksissä. Toisaalta ei myöskään puututa tapaukseen 'user interface'; ts. termin *interface* kääntäminen pääsääntöisesti *liittännäksi* ei estä *user interface* termin kääntämistä *käyttöliittymäksi*.

Toivottavasti tämä esitys ei sekoittanut lukijaa entisestään. Muistutettakoon lopuksi, että eri kielten käsite- ja termijärjestelmät voivat olla hyvinkin erilaisia. Siksi useimmat sanastot ja sanakirjat ovat luotettavia vain yhteen suuntaan käännettäessä, esimerkiksi tuleva telesanasto suomesta muihin kieliin. Termejä käännettäessä on otettava lähtökohdaksi alkupe-
räiskielen käsite, jolle sitten etsitään kohdekielessä oikea termi.

Rakennustietosäätiö uudistaa tesaurustaan

Jokainen tesaurusta eli asiasanahakemisto käyttävä tietää, että tesaurusta on pidettävä jatkuvasti ajan tasalla. Ajan tasalla pitämiseen ei riitä uusien termien lisääminen vaan muutaman vuoden välein on tehtävä perusteellinen suursiivous: tarkistettava systemaattisen osan rakenne ja selvitettävä asiansanojen ja ohjaustermien väliset suhteet.

Monia viime vuosikymmenellä käytöön otettuja tesauruksia muokataan parhaillaan vastaamaan nykyisiä tarpeita. Yksi näistä on Rakennustietosäätiön yli 3000 suomenkielistä termiä käsittävä *Raken-*

nusalan tesaurus, joka laadittiin 80-luvun puolivälissä eli samaan aikaan ja osittain yhdessä *Yleisen suomalaisen asiasanaston* kanssa.

Rakennustietosäätiö on päättänyt, että *Rakennusalan tesaurus* muokataan standardin *SFS 5471 Suomenkielisen tesauruksen laatimis- ja ylläpito-ohjeet* mukaan ja että siihen lisätään — tämänhetkisen arvion mukaan — noin 1000 uutta termiä. Urakan suorittamiseksi Rakennustietosäätiö on tilannut Tekniikan Sanastokeskuk-
selta apua tämän kevään ajaksi.

Keskustelua hieroglyfeistä

PIA KUUSELA-OPAS

Terminfon viime numerossa ollut artikkelini erilaisista käsitejärjestelmäkaavioista sai Rakennustietosäätiön yliarkkitehdin *Martti Tiulan* tarttumaan kynään ja lähettämään minulle kirjeen, jossa hän kritisoi moisten hieroglyfien käyttöä. Koska minulla on syytä olettaa, että joku muikin on tulkinnut kirjoitustani samoin kuin Tiula, pyysin häneltä luvan julkaista osan hänen kirjeestään ja vastata siihen julkisesti.

Puusta, kammasta ja nuolesta

Tutustuin mielenkiinnolla selostukseen sanastoissa käyttämistänne kaaviotyypeistä. Esitys oli sinänsä johdonmukainen, mutta herätti taas kerran henkiin vanhan vastustukseni piirustusmerkeille annettuja erityismerkityksiä kohtaan. Olen nimittäin ennenkin taistellut KIELEN puolesta HIEROGLYFEJÄ vastaan.

Olen vakaasti sitä mieltä, että piirroksille ei saisi antaa kielen tehtäviä. Surkein esimerkki on sähkötekniset piirustukset, joissa kojeiden ominaisuudet tykkänään esitetään hieroglyfisin merkein. Tällaisten piirustusten "lukeminen" on mahdotonta, jollei tunne hieroglyfien merkityksiä. Terminaavioiden suhteen pelkään nyt samantilaista kehitystä.

Puu ja kampa on johdettu samasta graafisesta esitystavasta, jota on muunneltu vain pienellä piirrosteknisellä tempulla: viivat piirretään paperin reunoihin nähden vinoon tai kohtisuoraan. Jos tällaiselle kielen ulkopuoliselle esitystavalle annetaan niin vahva merkityssisältö kuin artikkeli antaa ymmärtää, ollaan mielestäni harha-

teillä. Miten esimerkiksi käy, jos annetaan graafisen suunnittelijan muotoilla sanastokirja. Saako hän piirtää kammian piikit vähän vinoon tai puun oksat melkein suoraan! Graafisella suunnittelulla esitetään kokonaan toisia, paljon hienovaraisempia suhteita kuin käsitepiirrejoukkojen leikkausta tai koostumussuhteita. Äärimmäiseen johdettuna kielen korvaaminen kuvilla ja kuvamerkeillä johtaa kirjallisuudesta sarjakuviin, joissa puhekuplatkin on täytetty symbolisin kuvamerkein!

*Toivottaen intoa tärkeässä työssänne.
Martti Tiula*

Kuvista ja kielestä

Kiitän Martti Tiulaa mielenkiintoisesta kannanotosta. On ikävää, että esityksestäni sai sellaisen käsityksen, että terminologit haluavat korvata kielen kaavioilla. Näin hullusti asiat eivät onneksi ole. Kyllä terminologitkin taistelevat kielen puolesta.

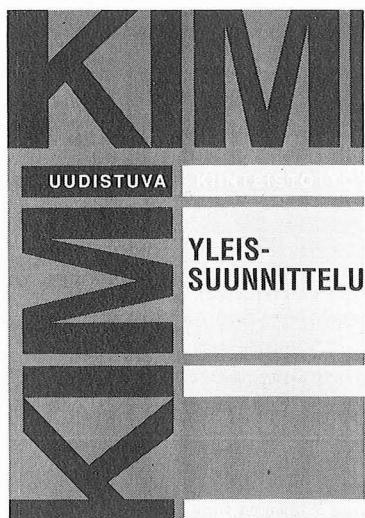
Mitä tulee kielen ja piirrosten väliseen suhteeseen yleensä, niin olen sitä mieltä, että kieli on niin ainutlaatuisen monipuolinen ja tehokas viestintäjärjestelmä, ettei millekään muulle järjestelmälle kertakaikkiaan VOI antaa kaikkia sen tehtäviä. Kielen avulla ihmiset voivat viestiä toisilleen mitä moninlaisimpia asioita, mutta kuvien avulla ei esimerkiksi tieteellinen tai poliittinen väittely tai musiikista keskustelu onnistuisi.

Toisaalta on mielestäni selvää, että joissain viestintätehtävissä ja -tilanteissa kuvat toimivat paremmin kuin kieli. Esimerkiksi liikenteen sujumisen kannalta on varmasti hyvä, että liikennemerkkit ovat suurimmaksi osaksi kuvallisia symboleja.

KIMI-OHJEILLA UUTTA AJATUSTA KIINTEISTÖTYÖHÖN

Kiinteistötyön suunnittelu- ja mitoitusjärjestelmä (KIMI) tuo palvelun ja taloudellisuuden näkökulman kiinteistötyöhön. Uuden kokonaisvaltaisen ajattelutavan mukaiset KIMI-ohjeet julkaistaan UUDISTUVA KIINTEISTÖTYÖ -nimisenä kirjasarjana, jonka niteet ovat

Yleissuunnittelu	tuotenro 861-978-6	ovh 112 mk
Tekniset työt	tuotenro 861-976-X	ovh 112 mk
Lumityöt	tuotenro 861-977-8	ovh 107 mk
Puhtaanapito ja kasvityöt	tuotenro 861-979-4	ovh 107 mk

Kirjasarjan ensimmäinen osa, Yleissuunnittelu, sisältää neljä asiaryhmää

- yleiset KIMI-järjestelmää koskevat tiedot
- yleistyöt, käyttäjäpalvelut ja kokonaistyömäärän arvioinnin
- KIMI-koulutusta koskevat tiedot
- KIMI-sanaston

KIMI-tutkimuksesta on vastannut kunnallishallinnon, valtionhallinnon, yksityissektorin ja työntekijäjärjestöjen yhteistyöelin.

KIMI-sanastoa on ollut laatimassa Tekniikan sanastokeskus.

**TILAA UUDISTUVA KIINTEISTÖTYÖ -KIRJASARJA
TYÖSI TEHOSTAJAKSI, SOITA (90) 566 0266**

**VALTION
PAINATUSKESKUS**
STATENS TRYCKERICENTRAL

Kirjoitus on "kuva" kielestä

Tiula ja minä emme ilmeisestikään käytä sanaa *kieli* samassa merkityksessä. Minä tarkoitan kielellä ihmiselle ominaista, omaksuttua, mielivaltaisiin äännösymboleihin perustuvaa viestintäjärjestelmää. Tässä merkityksessä kieli on ensisijaisesti puhuttua kieltä. Tiula puolestaan näyttää tarkoittavan kielellä sitä, mitä itse kutsuisin kontekstista riippuen joko kirjoitusjärjestelmäksi tai kirjoitukseksi. Uskoisin nimittäin, ettei hän haluaisi esimerkiksi sähkötekniisiä piirustuksia korvattaviksi kielellä sinänsä, vaan nimenomaan kirjoitetuilla ohjeilla.

Kielen ja kirjoituksen ero on hyvä pitää mielessä. Meidän kulttuurimme on kehittänyt kielellisten viestien tallentamiseen tietyn kirjoitusjärjestelmän mutta itse kieli on olemassa kirjoitusjärjestelmästä riippumatta. Eihän kukaan halua väittää, että esimerkiksi suomen kieli olisi syntynyt vasta silloin, kun sitä ruvettiin kirjoittamaan. Muistutettakoon lisäksi, että maailmassa on edelleenkin monia kansoja, joilta puuttuu kirjoitusjärjestelmä, mutta ei ole olemassa yhtään ihmisrotuun kuuluvaa ryhmää, jolla ei olisi kieltä.

Kirjoitus- ja piirustusmerkkijärjestelmien suhteita miettiessä kannattaa muistaa myös, että kaikki varhaisimmat kirjoitusjärjestelmät ovat ilmeisesti perustuneet kuviin. Vasta huomattavasti myöhemmin kirjoitus kehittyi niin, että merkit perustuvat puheen muotoon eivätkä merkitykseen.

Oppia ikä kaikki

Aivan samoin kuin sähkötekniisten piirustusten "lukeminen" on mahdotonta, ellei tunne merkkien merkityksiä, on mahdotonta ymmärtää kirjoitusta, jollei tunne niitä sääntöjä, jotka liittävät sen kieleen. Molemmissa tapauksissa on siis kysymys sopimuksenvaraisesta merkkijärjestelmästä, jonka käyttäminen edellyttää oppimista.

Niin kuin sähköinsinööriin on kytkentöjen yms. lisäksi opeteltava erikseen niitä vastaava sähkötekniisten piirustusten merkistö, niin on pienen ihmisen kielensä opittuaan (nyky-yhteiskunnassa) opeteltava myös järjestelmä, jonka mukaan sitä kirjoitetaan. Sähkötekniisten piirustusten

tulkitseminen vaatii siis enemmän opeteltua vain sikäli, että meidän yhteiskunnassamme kaikkien on opeteltava lukemaan mutta joidenkin sen lisäksi vielä tulkitsemaan näitä piirustuksia.

Selkeys ennen kaikkea

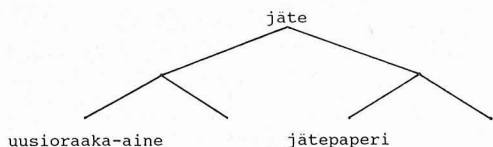
En ole sähköalan ammattilainen, mutta uskallan silti väittää, että sähkötekniiset piirustukset ovat omassa käyttöyhteydessään yksiselitteisempi tapa saada viesti perille kuin kirjoitetut ohjeet. Tilanne on mielestäni samanlainen rakennusalalla; rakennuspiirustukset ovat varmasti kirvesmiehille yksiselitteisempiä kuin kirjalliset ohjeet. Kummallakaan alalla ei ymmärtääkseni kuitenkaan ole korvattu kielellistä viestintää piirustuksilla sellaisissa yhteyksissä, joissa kieli toimii paremmin.

Käsitejärjestelmäkaavioiden käyttöä haluan puolustaa samoin perustein. Korostan vielä sitä, etten suinkaan viime numerossakaan tarkoittanut, että kaaviot korvasivat kielelliset määritelmät. Kaavioiden tarkoitus ei olekaan antaa kaikkea sitä informaatiota, jonka hyvän määritelmän tulee antaa. Kaaviot kertovat ainostaan käsitteiden väliset suhteet, eivät käsitteiden tarkkaa sisältöä. Hyvästä määritelmästä tulee luonnollisesti käydä ilmi myös käsitteiden väliset suhteet, mutta varsinkin laajoissa sanastoissa kaaviot välittävät tehokkaammin kyseisen informaation.

Jos kaavioiden sisältämä informaatio haluttaisiin välittää kielellisin keinoin, se tapahtuisi esimerkiksi seuraavalla tavalla (esimerkkini on sama kuin viime kerralla eli 'kierrätykseen' liittyvä käsitejärjestelmäkaavio — ks. Terminfo 1989:4 s. 7):

"Käsitteellä 'jäte' on erinäinen määrä hierarkkisia alakäsitteitä, joista tässä minisanastossa käsitellään vain kahta, 'uusioraaka-ainetta' ja 'jätepaperia'. Nämä kaksi alakäsitettä kuuluvat kahteen eri ulottuvuuteen, mikä tarkoittaa mm. sitä, että ne eroavat yhteisestä yläkäsitteestään erityyppisen käsitepiirteen perusteella, tai sitä, että samasta tarkoitteesta voidaan tilanteen mukaan muodostaa kumpi tahansa tai molemmat näistä kahdesta käsitteestä."

Olen edelleenkin vakaasti sitä mieltä, että seuraavalla sivulla olevan kaavio kertoo asian paremmin. Ja mitä monimutkaisempi käsitejärjestelmä on kyseessä, sitä ilmeisempi on kaavion tehokkuus kielelliseen selitykseen verrattuna.

Kuten on jo moneen kertaan tullut todettua, kaavion tulkinta on mahdollista vain, jos on opetellut kyseisen systeemin. Ja siinä Terminfon (viimeaikoina minun) virhe juuri on ollutkin; rupesimme vain pikkuhiljaa kylmästi julkaisemaan käsitejärjestelmäkaavioita emmekä kertoneet, miten niitä tulkitaan. Tämän virheen kyllä mielestäni tunnustin selvästi jo viime numerossa. On itse asiassa mielenkiintoista, että vasta kun ryhdyin virhettä korjaamaan, sain paluupostissa vastustusta. Aikaisemmin ei kukaan ole meitä asian suhteen patistanut.

Puu, kampa ja nuoli eivät tietenkään ole ainoat mahdolliset esitystavat. Niiden etuna on kuitenkin se, että ne on standardisoitu ja ne ovat saavuttaneet terminologien keskuudessa yleisesti hyväksytyyn ja ymmärrettyyn asemaan. Mikään ei silti estä vaihtamasta niitä parempiin esitystapoihin, jos sellaisia joku keksii ehdottaa.

Lopuksi vastaan vielä Tiulan kysymyksen siitä, kuinka paljon graafinen suunnittelija saa vaikuttaa käsitejärjestelmäkaavioiden ulkonäköön. Vastaus on: yhtä paljon kuin hän saa vaikuttaa esimerkiksi kirjainten ulkonäköön. Pääasia on, että puut, kammot ja nuolet erottuvat selvästi toisistaan. Kamman voi vaikka kääntää pystyyn, kunhan se vain on selvästi muuta kuin puu tai nuoli. Monimutkaisia käsitejärjestelmiä piirtäessään terminologi joskus jopa toivoisi, että hänellä olisi edes hiukan graafisen suunnittelijan taitoja.

Vielä v svetusta

Käsittelimme Terminfon viime numeron Termipalvelusta poimittua -palstalla venäjänkielistä ilmausta *v svetu*. Käyttämämme venäläis-englantilainen sanakirja oli ohjannut meitä hieman harhaan, ja saimmekin palautetta muutamalta tarkalta lukijalta.

v svetu on jälkimääre, joka tarkoittaa 'vapaata', 'vapaaksi jäävää' ja joka voidaan liittää esimerkiksi 'mittaa', 'leveyttä' tai 'korkeutta' tarkoittaviin sanoihin. Suomeksi *v svetu* käännetään joko *vapaa* tai *valo-*, esimerkiksi termeissä *vapaa korkeus*, tai *valomitta*.

Valomitta on rakennusosalalla tunnettu sana työmaakielessä ja rakennuspuusepänteollisuuden piirissä. Oven valomitta on pienin pystykarmien välinen leveys, ikkunan valomitta esimerkiksi vapaaksi jäävä lasinleveys. Usein sana esiintyy monikollisena, jolloin se tietysti tarkoittaa sekä leveyttä että korkeutta.

EY-lainsäädäntöä suomennetaan vauhdilla

PIA KUUSELA-OPAS

Ulkoasiainministeriön kauppapoliittinen osasto järjesti 2. maaliskuuta seminaarin EY-lainsäädännön suomentamiseen liittyvistä kysymyksistä. Paikalle kokoontui kohtalainen määrä projektiin värvättyjä kääntäjiä, käännöstyötä valvovia virkamiehiä sekä muita asiasta kiinnostuneita henkilöitä.

EY-lainsäädännön suomentaminen on pakollinen ja kiireinen tehtävä, koska EFTAn ja EY:n välisissä eurooppalaisen talousalueen (EES) luomiseen tähtäävissä neuvotteluissa on sovittu, että EES-alueella noudatettavien normien lähtökohtana tulee olemaan relevantti EY:n normisto. Työmäärä on valtava; käännettävänä on noin 35 000 liuskaa juridista tekstiä.

Ulkoministeriön kauppapoliittinen osasto on koonnut johtoryhmän ja ns. konsultatiivisen ryhmän, joiden tehtävänä on koordinoida ja valvoa eri ministeriöissä tapahtuvaa käännöstyötä. Erilaisissa kirjeissä ja tiedotteissa on tunnustettu auliisti, että EY-säädösten suomentaminen on erityisen vaikeaa ja se on tehtävä laadukkaasti ja tarkasti. Seminaarin perusteella sai kuitenkin sen kuvan, että käytännössä käännösten yhtenäisyyden ja laadun varmistamiseen ei olla valmiita uhraamaan vaadittavaa aikaa ja vaivaa.

Joitakin apuneuvoja kääntäjien työn helpottamiseksi on onneksi luvassa. Konsultatiivinen ryhmä on laatinut oppaan, jonka tarkoituksena on ohjata suomentamista EY-säädöskien vakiofraasien osalta. Kukin ammattiministeriö laatii lisäksi englantilais-suomalaisen sanalistan EY-lainsäädännössä toistuvista oman alansa termeistä.

Projektin koordinointi ja läpivienti näytti olevan suurimmalle osalle kuulijakuntaa hämärän peitossa — niillekin, jotka jo ovat siinä tavalla tai toisella mukana.

Päällimmäiseksi jäi valitettavasti sellainen mielikuva, että tärkeintä on saattaa projekti nopeasti päätökseen; esimerkiksi projektiin osallistuvien koulutukseen ei "tuhlata" kallista aikaa. Kääntäjät olivat syystäkin ymmällään ja huolissaan.

Seminaarin ensimmäisen esitelmän piti EY-komission edustaja, joka kertoi EY-lainsäädännön kääntämisen periaatteista, käytännöstä ja ongelmista. Hänen tärkein terveisensä suomalaisille oli mielestäni sen seikan korostaminen, että juuri nyt on käsillä EY-suomentamisen kriittinen vaihe. Jos nyt ei tehdä huolellista työtä, virheistä joudutaan maksamaan pitkään ja samat virheet toistuvat yhä uudelleen ja uudelleen vuosien varrella.

FT *Leena Lehto* kertoi erittäin selkeästi ja havainnollisesti juridisen kääntämisen erityisluonteesta ja siinä piilevistä sudenkuopista, joihin hyväkin kääntäjä voi haksahda, ellei tunne juridisten tekstien erityispiirteitä. Jokaisella kääntäjällä tulisi Lehdon mukaan olla sen verran itsekritiikkiä, ettei ryhdy näin vaativaan tehtävään, ellei pysty siitä kunnialla suoriutumaan. Lehto painotti erityisesti myös sitä, että haluttuun laadukkaaseen lopputulokseen pääsemisen yhtenä tärkeänä edellytyksenä on kääntäjien ja erikoisalojen asiantuntijoiden välinen saumaton yhteistyö.

Ainakin seminaarin perusteella tilanne näyttää huolestuttavalta. Ruotsissa vastaavaan tehtävään on hankittu 60 kääntäjää ja rahaa on laskettu menevän yli 18 miljoonaa kruunua. Kun on kysymys näin valtavasta hankkeesta, ei ehkä voi sanoa, että hyvin suunniteltu olisi puoliksi tehty, mutta kyllä hyvä suunnittelu varmasti ratkaisevasti auttaisi eikä välttämättä lohkaisisi suurta palaa kokonaiskustannuksista. Huolestuttavaa on myös se, ettei johtoryhmään kuulu yhtään käännösviestinnän kouluttajaa.

Rikosilmoitussanastoa uusitaan

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry on käynnistänyt projektin vuonna 1984 ilmestyneen *Rikosilmoitussanaston* (TSK 5) uusimiseksi. Projektia varten perustettu työryhmä aloitti työnsä viime vuoden lopulla, ja uuden sanaston on arvioitu olevan painokunnossa tämän vuoden loppuun mennessä.

Uutta sanastoa varten TSK 5:n aineisto käydään systemaattisesti läpi ja saatetaan

ajan tasalle. Lisäksi uuteen sanastoon lisätään TSK 5:stä puuttuvat tekniseen valvontaan ja rikosilmoituslaitteistoihin liittyvät tärkeimmät termit sekä huomattava määrä kulunvalvontatermistöä.

TSK:sta työhön osallistuvat *Heidi Suonuuti* ja *Pia Kuusela-Opas*, jotka myös antavat mielellään lisätietoja projektista, puh. (90) 737 710 ja (90) 731 5205.

Logo, liikemerkki, tavaramerkki

ELISA STENVALL

Elisa Stenvall on koostanut useiden lähteiden avulla pienen "merkisanaston" termeistä, joiden käyttö on horjuvaa ja merkitys siksi monille epäselvä.

Tavaramerkki on täysin vakiintunut tavaroitten ja palvelujen tunnusmerkiksi, mutta sen sijaan *logon*, *logotyypin* ja *liikemerkin* kohdalla kielenkäyttö on kirjavaa. *Logotyyppi* pitäisi jättää pelkästään kirjapainoalan termiksi ja *logoa* tulisi käyttää vain, kun on kysymys kirjapapereihin tms. painetusta tunnuksesta. Logon yhteyteen voidaan merkitä yhteystiedot (osoite, puhelinnumero jne.). Liikemerkki on yrityksen tunnus esimerkiksi mainoksissa tai yrityksen autojen kyljissä, ja sitä voidaan käyttää myös logona.

1 tavaramerkki

sv	varumärke <i>n</i>
en	trade-mark, trade-name, brand
de	Warenzeichen <i>n</i>
fr	marque <i>f</i> de fabrique <, marque <i>f</i> de commerce <, marque <i>f</i> de service <
es	
it	marca <i>f</i> di fabbrica <, marchio <i>m</i> di fabbrica <, marchio <i>m</i> di commercio <

elinkeinonharjoittajan tunnusmerkki liikkeeseen laskemiensa tai tarjoamiensa tavaroitten tai palvelusten erottamiseksi toisten elinkeinonharjoittajien tuotteista tai palveluista

Tavaramerkkejä ovat esimerkiksi Coca-Cola ja Styrox.

2
rekisteröity tavaramerkki

sv	registrerat varumärke <i>n</i> , inregistrerat varumärke <i>n</i>
en	registered trade-mark
de	eingetragenes Warenzeichen <i>n</i>
fr	marque <i>f</i> déposée
es	marca <i>f</i> registrada
it	marchio <i>m</i> depositato

patentti- ja rekisterihallituksen tavaramerkkirekisteriin merkitty *tavaramerkki*

3
yhteisömerkki

sv	samfundsmärke <i>n</i>
en	collective mark
de	Verbandszeichen <i>n</i>
fr	marque <i>f</i> collective
es	marca <i>f</i> que acredita la calidad de miembro de un sindicato, organización u asociación
it	marchio <i>m</i> collettivo

elinkeinon- tai ammatinharjoittajien yhteisön jäsenten yksinoikeudella elinkeino- tai ammattitoiminnassaan käyttämä *tavaramerkki*

4
liikemerkki

sv	firmamärke <i>n</i>
en	
de	
fr	
es	
it	

liikkeen tai yrityksen rekisteröity tai vakiintunut tunnus

5
logo

sv	logotyp, namnmärke <i>n</i>
en	logogram, logograph, logo
de	Logotype <i>f</i>
fr	logotype <i>m</i>
es	
it	logogramma <i>f</i>

tavaramerkkiä tai yritystä luonnehtiva graafisesti suunniteltu merkki

Huom. *logotyppi* olisi syytä jättää vain kirjapainoalan termiksi.

SAMMANDRAG

Terminologiarbetets ställning i samhället

Krista Varantola har gjort en utredning om karaktären och behovet av terminologiarbete i Finland och om TSK:s framtida ställning i denna verksamhet. Av utredningen framkom bl.a. att systematiskt terminologiarbete är av allt större betydelse för det moderna informationsamhället och att TSK:s verksamhet därför borde utvecklas och göras mångsidigare. (s. 3)

Terminologens kalender

Association for Terminology and Knowledge Transfer och Infoterm skall arrangera den andra internationella kongressen om terminologi och "knowledge engineering" i Trier 2-4.10.1990. Kongressen kommer att omfatta nio sektioner ägnade åt olika aspekter av terminologi och "knowledge engineering". (s. 4)

Alla analyser är inte samma sak

Termerna *riskianalyysi* (riskanalys), *turvallisuusanalyysi* (säkerhetsanalys) och *luotettavuusanalyysi* (tillförlitlighetsanalys) används så bekymmerslöst att inte ens fackmän alltid vet om de talar om olika eller samma saker. På sidan 5 redogörs för relationerna mellan de begrepp som svarar mot termerna, och TSK ger sin rekommendation om användningen av dessa termer.

Heidi Suonuuti ordförande för ISO/TC 37

De aktivt verksamma medlemmarna i ISOs tekniska kommitté 37 (Terminology, Principles and Coordination) anmodades i somras att nominera sina kandidater till ordförandeposterna i tekniska kommittén och dess två underkommittéer som dittills inte

hade haft någon ständig ordförande. Till vår glädje har vi nu fått veta att *Heidi Suonuuti* från TSK har enhälligt blivit vald till ordförande för tekniska kommittén. Vi gratulerar och hoppas att hennes ordförandeskap får ordning sättes sprätt på kommittén. (s. 6)

INSTA-kommitté för terminologifrågor

På sidan 7 ingår en artikel på svenska om den nyfödda INSTA-kommittén för terminologifrågor. Artikeln är skriven av *Anna-Lena Bucher* och *Kjell Westerberg* från TNC, som utsågs till kommitténs ordförande respektive sekreterare vid det konstituerande sammantrådet i Stockholm den 12 mars.

Plock ur teleordlisteprojektet

Den nya teleordlistan har varit under arbete sedan sommaren 1988 och kan inom kort skickas ut på remiss. *Olli Nykänen* som är sekreterare för arbetsgruppen redogör för några knepiga termfrågor som dykt upp under projektets lopp. (s. 9)

Dags för en ny tesaurus

Bygginformationsstiftelsen har beslutat att revidera och utvidga sin tesaurus. Tesaurusen, som omfattar drygt 3000 termer, skall omarbetas i enlighet med standarden *SFS 5471 Suomenkielisen tesauruksen laatimista ylläpito-ohjeet* och kompletteras med ca 1000 nya termer. För att genomföra projektet har Bygginformationsstiftelsen tillkallat hjälp från TSK för denna vår. (s. 10)

Diskussion om hieroglyfer

I förra numret av Terminfo ingick en artikel om olika begreppsscheman. Överarkitekt *Martti Tiula* från Bygginformationsstiftelsen har skickat oss ett brev där han kritiserar

användningen av sådana hieroglyfer. På sidan 11 publiceras en del av hans brev och vårt svar på det.

EG-lagstiftningen översätts i brådskande ordning

Den 2 mars hölls ett seminarium om översättningen av EG:s lagtexter till finska. Seminariet var arrangerat av Utrikesministeriets handelspolitiska avdelning.

Arbetsmängden är väldig: 30-35000 sidor juridisk text måste i brådskande ordning översättas till finska. För att lätta bördan för översättarna har några hjälpmedel utlovats men för övrigt gav seminariet det intrycket att man inte är beredd att lägga ned den möda och tid som behövs för att uppnå högklassiga och enhetliga översättningar. (s. 15)

Brottsanmälningsordlistan omarbetas

Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf har utsett en projektgrupp med uppgift att revidera den *Brottsanmälningsordlista* som gavs ut i TSK:s serie år 1984 (TSK 5). Den nya ordlistan skall vara baserad på en kritisk genomgång av TSK 5 och skall kompletteras med termer som hänför sig till teknisk övervakning, inbrottslarmanläggningar och passkontroll. (s. 16)

Logotyp, firmamärke, varumärke

Termen *tavaramerkki* (varumärke) används allmänt i betydelsen 'symbol som kännetecknar vissa varor eller tjänster' men vad några besläktade termer beträffar — t.ex. *logo* (logotyp), *liikemerkki* (firmamärke) — är språkbruket vacklande. *Elisa Stenvall* har utarbetat definitioner med hjälp av olika källor. Motsvarigheter på flera språk ingår. (s. 16)

TEKNIIKAN SANASTOKESKUKSEN PALVELUKUPONKI

Pyydän lähettämään lisätietoja:

- TSK:n toiminnasta
- liittymisestä TSK:n jäsenyhteisöksi
- termipalvelusta
- TSK:n julkaisuista
- termipankki TEPAsta

Tilaan:

_____ kpl termipankin käyttöopasta à 80 mk

Toivon yhteydenottoa puhelimitse p.

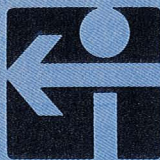
Nimi

Yritys

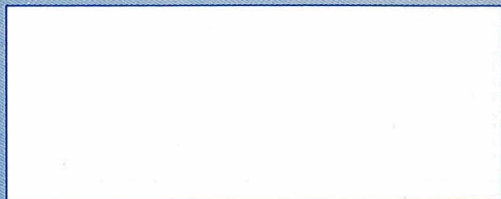
Osoite

Uusi osoite:

Palautetaan osoitteeseen: Tekniikan Sanastokeskus
Sörnäisten rantatie 25
00500 HELSINKI

00430/14

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS RY (TSK) CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI RF

TSKn ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan alojen sanastoja.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on teollisuus- ja liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä.

TSK toimii yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa.

TSKn sanastotyön päämuotoja ovat osallistuminen sanastoryhmien työskentelyyn, sanastoluettelot, termipankki ja termipalvelu.

TSK julkaisee erikoisalojen sanastoja ja sanaluetteloita. Nämä tallennetaan myös suoraan käytöiseen termipankkiin TEPAan.

TSKn kirjastossa on tekniikan ja lähialojen sanastoja, käsikirjoituksia, yritysten ja laitosten sanastoja sekä koti- ja ulkomaisia sanastostandardeja.

TOIMISTO JA KIRJASTO:

Sörnäisten rantatie 25 (6 krs.)

00500 Helsinki

puh. (90) 731 5205, (90) 731 5206

Avoimna klo 8.00—16.15

(kesäisin 8.00—15.15)

Termipalvelu klo 9.00—11.00

puh. (90) 738 831

Jäsenten termipalvelu ja maksullinen

termipalvelu klo 10.00—14.00

puh. (90) 735 568